

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA BREMER-FÖRBUNDET
❖ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❖

ÅRGÅNG 5
HÄFTE 8
1918

Äkta
VADSTENASPETSAR

till utstyrsrar och presenter. Stort urval.
Bäst och billigast.

SVENSKA SPETSDEPOTEN,

Grevturegatan 34 A. I, kl. 10—6.

A. T. 402 04

(Andra huset från Linnégatan.)

Ledig annonsplats

Advokaten **EVA ANDÉN**

JURIS KANDIDAT

KVINNLIGA JURIDISKA BYRÅN

LILLA VATTUGATAN 14^I vid Brunkebergstorg
RIKS 75 76 ALLM. TEL 183 36

Testamenten, bouppteckningar, arvsutredningar, äktenskapsförord, familjerättssaker, juridiska uppdrag av alla slag. Även skriftliga förfrågningar besvaras.

SINGER "66"

MODERNASTE SYMASKIN

NYTTIGASTE MÖBEL

Andrea Eneroths Högre Handarbetsseminarium

Kommendörsgatan 32, 1 tr. **STOCKHOLM** Allm. Tel. Österm. 16 18

Av Kungl. Maj:t godkänd högre lärarinnekurs på 1½ eller 2-år.

Även ettårig lärarinneutbildning. Enda tvååriga handarbetslärarinnekurs. Högre kursen har två valfria linjer med samma kompetens. Seminariet åtnjuter **statsanslag**, och kan därför mottaga några frielever. **Ansökan** göres helst före den 1 juni till nytt arbetsår, som börjar 1 sept. Mottagningstid varje dag 12—1. Fullständigt prospekt sändes på begäran.

Ledig annonsplats

Telefon
539
Malmö

Perslow's

**SIDEN- &
MANUFAKTUR-
AFFÄR**

Alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG V

15 APRIL 1918

HÄFTE 8

Lag eller polisförordningar.

Kungl. Maj:t har sistlidne 26 mars förelagt riksdagen nådig proposition om ny lagstiftning angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomarna.

Frågan om dylik lagändring har haft aktualitet alltsedan herrar E. A. V. Wavrinsky och S. A. Hedin år 1903 i Andra kammaren väckte motion med hemställan att "Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t täcktes genom sakkunniga representanter för hygien, rätten och moralen utreda vilka åtgärder böra från samhällets sida vidtagas för att möta den växande faran av smittosamma könssjukdomars spridning på ett humanare och tillika verksamare sätt än nu tillstädjes vid den olagliga reglementeringen av prostitutionen med åtföljande skydd för vad 18 kap. strafflagen och brännvinsförsäljningsförordningen belägga med straff, samt till Riksdagen inkomma med de framställningar, som av denna utredning kunna föränledas." På grund av den riksdagsskrivelse som blev följd av motionen tillsatte Kungl. Maj:t den 6 nov. 1903 den s. k. Reglementeringskommittén. Kommittén var den 31 december 1910 färdig med uppdraget och avgav det lagförslag som huvudsakligen ligger till grund för den

kungl. proposition som förelagts årets riksdag. I särskilt yttrande har ett i vissa avseenden avvikande förslag avgivits av kommittéledamöterna professor J. E. Johansson och direktör O. Westberg. Hänsyn har tagits till såväl detta yttrande som till utlåtanden från de myndigheter och korporationer, vilka i frågan blivit hörda och vilka sammanfattats uti Kungliga Medicinalstyrelsens utlåtande angående Reglementeringskommitténs underdåniga betänkande som i åtskilliga punkter modifierat förslaget. Med anledning av de i vissa avseenden delade meningar som kommit till uttryck uti avgivna yttranden har förslaget, efter gemensam beredning med statsrådet och chefen för justitiedepartementet, uti civildepartementet gjorts till föremål för vidare bearbetning av överläkaren vid sjukhuset S:t Göran, docenten vid Karolinska institutet med doktor K. Marcus och byråchefen uti Medicinalstyrelsen S. Ribbing.

"Kampen mot de smittosamma könssjukdomarna", anför statsrådet Murray vid föredragning inför konungen i statsråd den 2 okt. 1917, "föres huvudsakligen på två linjer, dels genom åtgärder

för beredande av sjukvård åt könssjuka och underlättande av tillgången till sådan vård, dels ock genom sanitära eller straffrättsliga tvångsåtgärder mot sådana personer, vilka sprida eller kunna befaras sprida könssjukdomarnas smitta." På dessa huvudprinciper är den sanitära lagstiftningen, för vilken här i största korthet skall redogöras, baserad.

Varje person, medellös eller icke, som angripits av sådan sjukdom är berättigad till fullt kostnadsfri undersökning och behandling — varuti ingår ävenledes kostnadsfria läkemedel och sjukvårdsutensilier — men är tillika skyldig att ställa sig till efterrättelse läkarens föreskrifter i fråga om behandlingen och om vad som skall iakttagas för att icke sprida smitta. Den kostnadsfria vården kan ske ambulatoriskt eller, där så prövas nödigt, å sjukhus. Närmaste befattning med de åtgärder som avse att förekomma de ifrågakvarande sjukdomarnas spridning handhaves under hälsovårdsnämndens inseende i stad, där stadsläkare finnes, av denne eller, om flere sådana finnas, av den främste bland dem och å annan ort av förste provinsialläkaren. Sådan läkare benämnes sundhetsinspektör. Hälsovårdsmyndigheten är i stad hälsovårdsnämnden, å annan ort Konungens befallningshavande. Den kostnadsfria behandlingen verkställs av provinsialläkare, extra provinsialläkare, stadsläkare, köpingsläkare och municipalläkare. Erfordras i stad för sådan förrättning flere läkare, är staden pliktig att ombesörja att nödigt antal sådana finnas och däribland, så vitt lämpligen kan ske,

minst en kvinnlig. Stad med minst 20,000 invånare är skyldig att upprätta nödigt antal polikliniker. Mottagningarna å sådana skola anordnas med hänsyn till allmänhetens bekvämlighet och på sådant sätt att besök å polikliniken icke röjer beskaffenheten av den vård som sökes. Utgifterna för den polikliniska vården bestridas huvudsakligen av statsmedel. Speciell utbildning med avseende å könssjukdomar erfordras i större utsträckning än förut. Sjukhusvården för könssjuka anordnas å allmänt sjukhus på enahanda sätt som för andra sjuka, därvid kostnaderna gäldas av landsting och kommuner.

Har sådan sjukdom utbrutit på landet på längre avstånd från provinsialläkarens bostad, förordnar Konungens befallningshavande läkare som har att besöka orten och tillhandagå befolkningen med undersökning och behandling. Kostnaderna gäldas av statsmedel.

Varje läkare som har könssjuk person under behandling är pliktig upplysa den sjuke om sjukdomens art och smittofarlighet samt till honom lämna föreskrift om vad han har att iakttaga till förekommande av sjukdomens spridning. I sådan föreskrift skall särskilt erinras om gällande bestämmelser angående förbud för könssjuk att ingå äktenskap så länge sjukdomen är i smittosamt skede, samt angående straff för gärning som innebär fara för sjukdomens spridning. Finner läkare att sådan patient underlåter att ställa sig läkares föreskrifter angående behandlingen till efterrättelse, eller avbryter han behandlingen utan att styrka att den övertagits av annan läkare, är läkare pliktig att

därom göra skriftlig anmälan hos sundhetsinspektören i orten. Blir det för läkare bekant att sjuk ämnar ingå äkten-skap, medan sjukdom är i smittosamt stadium, är han skyldig anmäla sådant förhållande för sundhetsinspektören, vilken därom skall sända anmälan till pastor i församling där den sjuke är kyrkobokförd, på det denne må över-sända anmälan till myndighet, hos vilken hinder i äktenskap anmäles.

Iakttaget läkare sådan sjukdom hos någon som förut ej varit av annan läkare därför behandlad, är han pliktig att söka utröna av vem och under vilka förhållanden smitta överförts och har att inom nästa dags utgång därom göra skriftlig anmälan till sundhetsinspektören i orten med utsättande av sjukdoms-benämningen, den sjukens kön, ålder och boningsort, men icke namnet samt vad om smittoöverförandet eljes kunnat ut-rönas, och, där smittokälla angivits, den-nas namn och bostad. Sundhetsinspek-tören har då att tillstålla den som smit-tokälla angivne anmaning att låta un-dersöka sig och, därest undersökningen icke verkställs av sundhetsinspektören själv, därom förete intyg. Visar sig den angivne vara sjuk, måste han låta be-handla sig, men får själv välja läkare. Vid synnerlig fara för spridning anma-nas sådan sjuk att omedelbart låta inta-ga sig på allmänt sjukhus.

Var och en sjuk som av sundhetsin-spektören, på grund av från läkare in-kommen anmälan, erhållit anmaning är skyldig att efterkomma densamma. Sker det icke eller vid tredska, kan den sjuke tvångsinläggas å sjukhus, därvid sund-hetsinspektör eller hälsovårdsmyndig-

het är berättigad till handräckning av polismyndighet eller kronobetjäning.

Vad som hos myndighet i ärende, som avses uti denna lag förekommit, må ej av någon som på grund av tjänstebe-fattning eller uppdrag erhållit vetskap därom yppas, och skola protokoll och handlingar så förvaras att de icke av obehöriga åtkommas. Hälsovårds-nämnds beslut kan överklagas hos Ko-nungens befallningshavande uti veder-börlig ordning, och i Konungens befall-ningshavandes beslut kan sökas ändring hos Konungen. Åsidosätter ämbets- eller tjänsteman skyldighet som enligt denna lag åligger honom, ansvarar han som för tjänstefel.

Genom denna lag upphävas vissa kungliga förordningar som genom den-na lag blivit överflödiga, samt i övrigt alla av Kungl. Maj:t, Ko-nungens befallningshavan-de eller annan myndighet utfärdade reglementen, på-bud och föreskrifter, i vad desamma innefatta regle-mentering av prostitutionen eller eljest innehålla mot denna lag stridande bestämmelser.

Lagen träder i kraft den 1 januari 1919 och all inskrivning av prostitue-rade upphör dagen efter lagens promul-gering.

Därjämte har regeringen, i likhet med kommittén, föreslagit en ändring uti 14 kap. strafflagen, vari straff stadgas för den som utsätter annan för smitta av könssjukdom. Blir sjukdomen överförd, kan detta draga med sig ända till 2 års straffarbete.

Bestämmelserna mot koppleriförfa-

randet 14 kap. 11 § strafflagen hava fått en formulering med så stor räckvidd att olika former av detsamma torde kunna åtkommas. Uti samma paragrafs 2:dra moment finnas straffbestämmelser mot souternörskapet. Strafflatituden är i bägge fallen högst 4 års straffarbete till 6 månaders fängelse.

Alltsedan genom en notis i pressen blev uppenbart att regeringen till 1918 års riksdag ämnade avlåta proposition uti en fråga, vilken uti vissa avseenden så väl uti vårt land som annorstädes varit så omstridd, har på kvinnohåll förspors en ganska livlig undran, vad man av en ny lagstiftning hade att vänta. Skulle det kunna bli fråga om att upphäva reglementeringen, som hos oss på vissa håll haft så mäktiga försvarare? Och vad skulle komma att sättas uti denna klasslagstiftnings ställe? Så synes nu emellertid vara meningen: sambandet mellan det sanitära förfarandet och lösdrivarlagen, det karakteristiska för reglementeringssystemet hos oss, är avskuret, inskrivningen av prostituerade skall upphöra, byrån stängas och dess personal på annat sätt disponeras. Det är kanhända lämpligt att något närmare se till vad som å systemets olika intresseområden sättes i stället.

På det sanitära området hava vi erhållit en lag angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, så vitt man kan se, noga genomtänkt och genomarbetad, vilande på ett långt mera realistiskt grundlag är reglementeringen. Enligt denna lag äro alla medborgare, män som kvinnor, vid allvarliga risker förpliktade att låta vårda sig och att icke göra sig skyldiga till att sprida ådragen smit-

ta till andra, men hava även rätt till icke komprometterande sjukvård med den nutida vetenskapens alla hjälpmedel, utan kostnader. Ännu vet man ej om lagen blir antagen, ej hur den blir tilllämpad, ej om uti den insmyger sig någon gammal eller ny surdeg, men sådan den nu framträder, känner man att det står respekt av den. Man har intryck av att den är fri från den cynism som onekligen vidlått reglementeringssystemet och att den verkligen hävdar ett allvarligt samhällsintresse. Läkaren, med de stegrade fordringar som ställas på honom, utrustad med alla nutidens hjälpmedel och en välordnad, för de sjuka med all säkerhet mera än förut tilldragande sjukvård bakom sig, försedd med maktmedel som sträcka sig högre och längre än förut, framstår vida mer imponerande än som kontrollant av den mycket skröpliga prostitutionsvaran. Många befara nog att det ej skall gå väl, när ej längre de prostituerade skola stå under polisuppsikt med besiktningsskyldighet, men de hava nog ej gjort klart för sig i huru hög grad detta verkat avskräckande på de sjuka av denna kategori. Om en sådan vid undersökning befanns sjuk, remitterades hon i regel strax till kurhuset, "utan att få beställa om sitt hus", fick där vistas i månader i sällskap, för vilket mången av dem — jag vet det — bävade, tills hon arbetats ned till samma ståndpunkt. Hade hon då ett syndaregister av tillräckligt antal varningar, kunde hon på en längre tid bli bortdömd på tvångsarbete, och när hon sent omsider återvände till sitt tillhåll, fann hon måhända intet av sina, på hederligt eller ohederligt sätt förvärvade

ägodelar i behåll. Detta var i all synnerhet svårt med avseende å de medel hon behövde för att hålla sig uppe i en bättre betalande, mindre brutal kundkrets, vilket ju för henne var ett livsintresse. Med sådant i sikte kan man ej undra på om hon höll sig undan — hon hade varit det sociala helgon, vilket hon icke är och icke kan vara, om hon varit beredvillig. En dylik självförnekelse ligger nog på ett helt annat plan än det, på vilket hon rör sig. Man har nog anledning att hoppas att en rimligare, rättvisare, icke brännmärkande behandling skall visa minst lika goda resultat som reglementeringen.

Ordningmakten får nu återgå till sitt värv att tillse att lag och författningar efterlevas och behöver ej under många besvärligheter och risker att göra alltför stötande misstag treva sig fram uti en kompromiss, som innebär att på ett lämpligt sätt och på vissa villkor eliminera bort lagen till förmån för prostitutionsförordningarna. Eller ibland låta lagen ha sin gång. Polisen bör också få bra mycket lättare att under de ändrade förhållandena upprätthålla vederbörliga föreskrifter angående ordningen på gatorna, bland annat.

Koppleriet, som visat en otrolig förmåga att anpassa sig efter rådande reglementeringssystem, torde skäligen skamfilat komma ut ur ruinerna av det sammanstörtade systemet. Här har inom ordningmakten en gång veterligen fällts det yttrandet: "kopplarna äro våra bästa vänner", vilket visserligen ej får tolkas såsom inebärande gillande av koppleriet eller sympati för dess utöfvare. På det andra hållet har väl däremot ej saknats

belåtenhet med systemet. Utan det var uttryck av lättnad inför svårigheten att hålla reda på, "att uppspåra och till besiktning inställa" de flyktiga och opålitliga element polisen hade under uppsikt och för vilket ändamål det vore fördelaktigt att veta om vissa uppsamlingsställen. I huru hög grad koppleriet varit svåråtkomligt, visserligen med alltför snäva bestämmelser, under reglementeringssystemet, framgår, bland annat, av handlingarna i ett mål inför domstol uti en av våra landsortsstäder. En kvinna hade blivit ställd inför rätta för brott mot 14 kap. 11 § strafflagen och var överbevisad om att för oskäligt pris hava uthyrt rum åt besiktningsskyldiga kvinnor, om att hon avvetat vartill de uthyrda lägenheterna begagnats och att hon därstädes låtit utskänka vin — hennes räkning hos vinhandlaren uppgick för år till omkring 6,000 kronor. Hon förnekar det icke, men det är med verklig indignation hon försvarar sig. "Att jag", skriver hon till rätten, "gjort mig skyldig till sådan förseelse som kan föranleda att jag skall stå anklagad som en brottsling, får jag på det bestämdaste bestrida". Hon åberopar de gällande bestämmelserna för prostitutionen uti staden: "att lösaktiga kvinnor böra stå under poliskammarens särskilda uppsikt och kontroll" och att "dessa kvinnor måste hava bostad, varom myndigheten även skall vara noga underrättad". "Varav framgår tydligt", fortsätter hon, "att, då myndigheterna beslutat att prostituerade kvinnor få finnas till samt att de nödvändigt skola hava bostad, det ej kan vara möjligt att den, som under sitt tak hyser en sådan varelse, nödvändigt

skall straffas som brottsling, helst efter vad jag tror mig veta den eller de myndigheter, som i prostitutionsfrågan fattat beslut, ej föranstaltat om bostad åt de kvinnor, som äro kontroll underkastade. Jag påstår därför att, även om jag uthyrt lägenhet till sådana kvinnor varom här är fråga, sådant ej kan läggas mig till last så länge ovan åberopade stadgar äro gällande" — — — "Skulle ändring ske i eller prostitutionen helt och hållet avskaffas, då först anser jag den vara brottslig, som i sitt hus upptager bevisligen lösaktiga kvinnor". Kvinnan blev frikänd.

Det har varit med stort intresse, till någon del blandat med misstroende, som de, vilka önskat reformer på detta område, motsett en nyorientering, och ett sådant misstroende har icke sällan visat sig vara berättigat. Det ligger något bestickande uti reglementeringssystemets princip, den, att genom att göra prostitutionen ofarlig bekämpa de veneriska sjukdomarna. Trots obestridlig god vilja, grundlighet, ja, avståndstagande från systemet känner man i nytt sammanhang icke igen det, i all synnerhet när det kommer i gott sällskap. Uti § 14 av Reglementeringskommitténs förslag fanns en bestämmelse, genom vilken man på en omväg kunnat få igen reglementeringen, vilken kommittén velat avskaffa. Någon liknande bestämmelse har man ej kunnat finna uti det föreliggande förslaget, och man torde därutinnan ha anledning till en känsla av trygghet, att justitierådet von Seth, en av våra erkänt främste jurister, vid förslagets granskning i lagrådet, icke finner någon sådan.

Justitierådet von Seth anser visserligen att den avfattning som § 14 uti kommittéförslaget fått giva anledning till betänkligheter, men tror att dessa skulle kunna hävas genom att giva dem en annan formulering, så att den befriades från den ensidighet som vidlåde kommittéförslaget uti denna del. Det skulle ske på så sätt, att anmälan till sundhetsinspektör eller läkare komme att ske i varje fall då vid varning eller häktande för lösdriveri sådan upplysning vunnits om ifrågavarande person att han skulle kunna misstänkas vara könsjuk eller eventuellt smittospridare. Man skulle även därigenom vinna den fördelen att kunna under förfarandet indraga vissa manliga individer, såsom soudenörer, vissa alkoholister och andra med misstänkta levnadsvanor. De skäl som anförts mot lösdrivarelagens tillämpande på den typiskt kvinnliga formen av lösdriveri synes träffa mera behandlingen än principen. Anordnades behandlingen så att en ungdomlig lösdrivare varnades, övervakades i ungefärlig överensstämmelse med övervakningen av villkorligt dömda och att nästa steg bleve intagning å lämplig uppfostringsanstalt, vore nog betänkligheterna i det närmaste undanröjda. Ville man vidtaga åtgärder för smittokällors uppspårande, borde man ej frånsäga sig en jämförelsevis stor möjlighet till ett sanitärt ingripande mot vissa kategorier, förutsatt att ingripandet skedde som förslaget stadgar beträffande övriga misstänkta smittokällor och på ett i övrigt riktigt sätt. Att man ej kommer åt de ur smittosynpunkt särskilt farliga hemligt prostituerade kunde ej hjälpas, men genom

en icke alltför formbunden tillämpning om vad som enligt föreskrifterna om vad som är att hänföra till lösdriveri, skulle en hel del till samhällsnyttigt arbete ovilliga individer kunna indragas under lösdrivarlagen.

Skulle en bestämmelse av en innebörd sådan som den här föreslagna inkomma i förslaget skulle förbindelsen mellan det sanitära förfarandet och lösdrivarlagen bestå, man hade åter en kår av varnade prostituerade som skulle övervakas, visserligen på ett diskret sätt som de villkorligt dömda, och efter varning komma att intagas på lämpliga uppfostringsanstalter. Övervakandet av de villkorligt dömda torde dock vara lättare att effektuera. Vid återfall till exempelvis tjuvnad reagerar väl åtminstone den bestulne. Men vem här?

Och åt vem skulle övervakningen anförtros? Hittills har slik övervakning ej lyckats för föräldrar, uppfostrare eller arbetsgivare och ännu mindre för andra. Man erinrar sig osökt den "vaksamma, ljuvliga" vaktarinnan hos Fröding,

som stod på post i varje ögonblick
och följde Andersson evart han gick.

Med känt resultat. Det vore väl polisen, som återfinge uppdraget, men givetvis en mångdubblad, då övervakningen finge lov att vara individuell och trägen för att ge ett gott resultat. Skulle nödvändigtvis kvinnorna behöva dragas in under lösdrivarlagen för att vissa manliga individer skulle kunna dragas efter? För soudenören, vilkens förfarande ge-

nom lagen kriminaliserats, behöver man väl ej så krusa, att man, för att få honom in under lösdrivarlagen, måste draga in hans offer, och alkoholister ha va ju av gammalt räknats till lösdrivare, emellanåt. Mannen med de misstänkta levnadsvanorna är mig mindre klar, men är det önskvärt att han drages in under lösdrivarlagen, borde väl levnadsvanorna tillsammans med hans ekonomiska förhållanden giva ledning och berättigande för ingripandet. Att mer eller mindre godtyckligt avskilja en grupp av sedeslösa kvinnor och låta dem erhålla en annan behandling än den som vederfares andra kvinnor och deras kunder bland männen, är nog icke ett lyckligt underlag för deras förbättring; de komme lätt i harnesk och fråga sig: "varför skall just jag — —?", så att resultatet antagligen ej ställde sig väsentligt annorlunda än på andra tvångsanstalter. Vad angår den mindre formbundna behandlingen, tror jag mig kunna säga att det förhållande, att kvinnorna synas vilja stödja regeringslagförslaget, nog bland annat beror på att här blir fråga om helt lagbundna former och icke något, låt vara välment, polis- eller annat godtycke. Och över huvud, skulle man ej våga hoppas på någon kompensation för den ringa nytta som reglementeringssystemet numera anses göra, därigenom att prostitutionens kundkrets förpliktas att underkasta sig den nya lagens villkor? Och sålunda våga ställa kön- och samhällsklasser lika inför lagen?

ANNA HÖJER.

Yrkesskolöverstyrelsen och den kvinnliga yrkesutbildningen.

Det kungliga förslag angående upp- rättande av praktiska ungdomssko- som föreligger vid årets riksdag har med avseende på den betydelse det kan få för folkundervisningen blivit jämfört med 1842 års folkskolereform. Som bekant har den nu framlagda skolplanen krävt långvariga förarbeten. Det är åtskilliga kungliga kommittéers och senast de år 1916 tillkallade departements- sakkunnigas betänkanden, som ligga till grund för den redan till sitt omfång imponerande propositionsvolymen.

Med stigande intresse ha de praktiska yrkenas utövare jämte pedagoger och andra ungdomens vänner under årens lopp följt arbetet på planen till den praktiska ungdomsundervisningens ordnande. Intresset har icke varit minst bland dem, som arbeta för befrämjande av de unga flickornas utbildningsmöjligheter, och många förhoppningar ha knutits därvid att yrkesskoförslaget, då det en gång bleve färdigt, skulle även för den kvinnliga ungdomens vidkommande bilda en god förutsättning för yinande av större yrkeskunskap och ökad arbetsglädje.

Motsvarar den kungliga propositionen förväntningarna vad den kvinnliga ungdomens intressen angår? Till svar på denna fråga är man böjd att uttala ett ganska obetingat ja, så långt det rör själva skolsystemets utformning. Den- na ansluter sig helt till det förslag som

avgivits av ovannämnda departements- sakkunniga och som tidigare refererats i denna tidskrift. Detta innebär att de lärlings- och yrkesskolor för hantverk, industri och handelsundervisning, som kommunerna få befogenhet att upprätta ovanpå den enligt förslaget utvidgade och obligatorisk gjorda fortsättnings- skolan, komma — åtminstone principi- ellt sett — att i samma mån tillgodose den manliga och den kvinnliga ungdomens utbildningsbehov, att stå öppna för flickorna lika väl som för gossarna. Vidare komma även för hus- ligt arbete, lärlings- och yrkesskolor att upprättas, och dessa skolor ha i förslaget fullt likställts med övriga undervis- ningsgrenar. Att så skett, därför har man helt visst att tacka de kvinnliga representanterna inom gruppen av de- partementssakkunniga.

Med avseende på skolorna för under- visning i husligt arbete äro endast två omständigheter att beklaga. Den ena gäller avlöningsförhållandena för lärar- personalen. Lärarna — eller rättare lä- rarinnorna — i husligt arbete skola enligt förslaget uppbära ett arvode, som endast utgör hälften av lärarnas av- löning vid övriga lärlings- och yrkes- skolor. Detta missförhållande mildras dock något därav att det förklaras vara allenast ett provisorium i avvaktan på en allmän lönereglering beträffande under- visningen i husligt ekonomi och kvinn-

lig slöjd. Den andra beklagensvärda omständigheten är att lärlingsskolorna i husligt arbete gjorts obligatoriska allenast för den i dylikt arbete yrkesanställda kvinnliga ungdomen, under det att unga flickor, som äro husligt verksamma inom det egna hemmet, endast "i mån av utrymme" få deltaga i undervisningen. Ett av Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse gjort påpekande, att undervisningens obligatoriska karaktär bort utsträckas även till den sistnämnda gruppen av husligt arbetande ungdom, har icke mötts med förståelse. I propositionen uttalas att en sådan utsträckning av skolplikten faller utanför lärlingsskolans uppgift. Det vill med andra ord säga att vederbörande ännu icke lärt sig inse att husligt arbete i och för sig har samma beskaffenhet och är lika viktigt antingen det utövas i föräldrahemmet utan direkt betalning eller i andras hem mot pekuniär ersättning. Man kan härvidlag endast hoppas att en bättre insikt måtte komma med tiden. Däremot skall det visst erkännas att hänsyn till kostnader och tillgängliga lärarkrafter kan göra det berättigat att för närvarande ej gå längre i detta stycke än vad den kungliga propositionen föreslår.

Över huvud taget, har man emellertid all anledning att med tillfredsställelse och tacksamhet erkänna det beaktande som den kvinnliga ungdomens yrkesutbildning vunnit inom systemet av praktiska ungdomsskolor. Bliva de möjligheter, som den kungliga propositionen erbjuder, rätt nyttjade och utvecklade, ställa sig förutsättningarna för det kvinnliga arbetets höjande i vårt land

helt annorlunda än hittills. Mycket beror härvid på hur det nya skolsystemet kommer att ledas.

Kungl. Maj:t föreslår att såsom chefsmyndighet för lärlings- och yrkesskolor och med dem sidoordnade skolformer för praktisk undervisning sättes en yrkesskolöverstyrelse, som då den blir fullt färdig kommer att jämte verkets chef överdirektören bestå av tre ordinarie ledamöter representerande handel, hantverk och industri. Det husliga arbetet, som inom skolsystemet är den fjärde undervisningsgrenen, jämställt med de tre övriga, skall enligt det kungliga förslaget inom yrkesskolöverstyrelsen företrädas av en konsulent, som får allenast arvodesanställning och sannolikt ej blir befogad att deltaga i styrelsens beslut.

Utvecklingen av skolorna för husligt arbete äventyras i hög grad av denna, milt uttryckt, överraskande anordning. Genom att representantskapet i överstyrelsen göres till en bisyssla, får hela denna undervisningsgren en anstrykning av mindervärdighet, som är ytterst beklaglig och som befinner sig i fullkomlig motsats till det husliga arbetets betydelse för de enskilda hemmen och för samhället.

Den sålunda föreslagna konsulentens arbetsuppgift består i inspektion av skolorna för husligt arbete samt av den undervisning i samma ämne, som skall meddelas jämväl de kvinnliga eleverna i lärlingsskolorna för hantverk och industri, vartill kommer föredragning inom yrkesskolöverstyrelsen av härmed sammanhängande ärenden. I det kungliga förslaget tänkes emellertid detta i

och för sig omfattande arbete förenat med uppdragen att för läroverks- och folkskolöverstyrelsernas räkning vara inspektör för undervisningen i huslig ekonomi och inspektör för undervisningen i kvinnlig slöjd. Det vill säga en och samma person skulle, eventuellt med biträde av en medhjälpare, inspektera undervisningen i husligt arbete vid lärlings- och yrkesskolor, statsunderstödda husmoderskolor, folkskolor, fortsättningsskolor samt flick- och samskolor och därtill vara föredragskyldig i alla tre skolöverstyrelserna. En arbetsbörda av denna omfattning är orimlig. Att på ett tillfredsställande sätt skilja sig ifrån så många uppgifter står icke i en människas makt. Det är emellertid av ett visst intresse att se vilken arbetskraft man tror sig kunna förutsätta hos en kvinna, då det gäller att spara några tusen kronor åt staten. För övrigt är det kungliga förslaget angående praktiska undervisningsskolor en utmärkt illustration till behovet av ökat kvinnligt inflytande i allmänna angelägenheter. Vid utgestaltningen av själva skolsystemet, där kvinnliga sakkunniga medverkat, ha spörsmålen blivit allsidigt belysta och arbetsresultaten befinnas jämväl ur de kvinnliga intressenas synpunkt vara väl avvägda. Att utforma organisationen av den högsta ledningen har legat i uteslutande manliga händer och verkan därav är karakteristisk. Det husliga arbetet, det mest omfattande av alla kvinnliga yrken, som under de sakkunniga kvinnornas egid tillerkänts sitt eget system av lärlings- och yrkesskolor, har blivit försett med en representant som väl anses mäktig

att utföra en fast otrolig mängd av arbete och tjäna tre överstyrelser, men som icke bedömes värdig att inom yrkesskoleledningen deltaga i besluten.

Det kungliga förslaget till organisation av yrkesskolöverstyrelsen skulle om det antoges oförändrat, otvivelaktigt bli till skada för undervisningen i husligt arbete. Försök ha också gjorts att få en ändring till stånd beträffande representantskapet för denna undervisningsgren i husligt arbete. I andra kammaren har borgmästare Jakob Pettersson motionerat om att i stället för den av Kungl. Maj:t föreslagna konsulentbefattningen på yrkesskolöverstyrelsens stat för år 1919 uppföres en ordinarie ledamotstjänst, vars innehavare företräder husligt arbete. I samma syfte ha på initiativ av Fredrika-Bremer-Förbundet en del kvinnoföreningars styrelser i dessa dagar vänt sig till statsutskottet med en gemensam skrivelse, vari förordas att inom yrkesskolöverstyrelsen upprättas en kvinnlig ordinarie ledamotstjänst. Denna hemställan motiveras dels därmed att undervisningen i husligt arbete har behov av att bli starkare representerat än enligt Kungl. Maj:ts förslag, dels med ändamålsenligheten av att även ur den allmänna kvinnliga yrkesutbildningens synpunkt en kvinna får säte och stämma i överstyrelsen. Det framhålles hurusom inom flera undervisningsgrenar, framförallt i lärlings- och yrkesskolorna för hantverk och industri, särskilda anordningar böra vidtagas för de kvinnliga lärjungarna. Vissa specifikt kvinnliga yrken, såsom det mycket betydande sömnadsyrket, komma att behöva särskilda

skolor för uteslutande kvinnliga elever. Inom skolor som representera för män och kvinnor gemensamma yrken, blir det med all sannolikhet nödvändigt att, då män och kvinnor sällan utföra alldeles lika arbete, upprätta specialkurser för arbeterskorna eller införa särskilda ämnen vid sidan av den gemensamma kursen. "Det kommer inom yrkesundervisningen överhuvud", heter det i skrivelsen, "att fordras ett särskilt hänsynstagande till de kvinnliga lärjungarnas intressen. För genomförande härav synes det oss vara i högsta måtto önskvärdt att en kvinna sättes i tillfälle att deltaga i yrkesskolöverstyrelsens arbete i likaberättigad ställning som övriga ledamöter." Såsom förutsättning för att bekläda den förordade kvinnliga ledamotstjänsten framhålls å ena sidan sakkunskap i husligt arbete, å den andra kunskap och erfarenhet angående kvinnornas ställning och verksamhet inom det praktiska yrkeslivet överhuvud samt blick för det kvinnliga yrkesarbetets utvecklingsmöjligheter.

Jämte den initiativtagande föreningen har skrivelsen undertecknats av följande sammanslutningar: Svenska kvinnornas Nationalförbund, L. K. P. R., Moderata kvinnors rösträttsförening, de mot de tre stora politiska partierna svarande kvinnoföreningarna skolköks- och slöjdlärarynnornas sammanslutningar samt arbeterskornas samorganisation.

Det är mycket att önska att denna gemensamma vädjan, som utmynnar i ungefär samma yrkande som den ovan nämnda motionen, måtte vinna bifall av utskott och riksdag.

AXIANNE THORSTENSON.

Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte.

Förbundets årsmöte, som äger rum i Stockholm måndagen och tisdagen 15—16 april, har på sitt program:

Måndagen kl. 10 f. m. å förbundsbyrån ordinarie mötesförhandlingar såsom val av funktionärer vid mötet, styrelse- och revisorsval, redogörelse för förbundets och dess kretsars verksamhet, framläggande av revisionsberättelse och dechargefrågan.

Samma dag kl. ½8 e. m. å K. F. U. K:s lilla sal, Brunngatan 3, diskussion angående Kvinnliga konsulenter på Sverges landsbygd med fröken Louise Nathorst-Böös som inledare.

Tisdagen kl. ½11 f. m. å förbundsbyrån diskussionsfrågan Behövs lagstiftning för hemindustrien?, inledd av fröken Gerda Meyerson. Vidare upptar förmiddagsprogrammet diskussion angående Kvinnliga kontoristföreningars verksamhet, inledare fröken Valborg Ulrich, samt Den högre kvinnliga undervisningen och staten, inledare fil. kand. Anna Brita Bergstrand.

Tisdagen kl. ½8 e. m. hålles ett offentligt möte, K. F. U. K:s stora sal, Brunngatan 3, då riksdagens stora, för kvinnorna särskilt viktiga frågor behandlas. Fil. kand. Adèle Philipson talar om Kvinnorna och fullmaktstjänsterna, yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren om Kvinnornas ställning inom yrkesskoloförslaget, doktor Alma Sundquist om Reglementeringsfrågan och fru Gertrud Törnell om Kvinnorösträttsens nuvarande läge.

Märta Berendes och hennes bönbok.

Jag ensam är vart jag månd gå
med barnen, små och späda
som man och fader sakna må.
Ja, allt vad hjärtat gläda.

Det är en hårt prövad kvinnas liv som skymtar i de korta anteckningarna Märta Berendes gjort om sin levnad. I slutet av sin bönbok har hon nedskrivit de viktigaste, och framför allt de sorgligaste, tilldragelserna i sitt liv. Början gjordes när hon blev änka andra gången och fortsattes till 1698, då boken var fullskriven ut på pärmarna. Hennes död inträffade först 1717.

Bokens öden kunna spåras ända fram till den ursprungliga ägarinnan. Märta Berendes' dotterson, kapten Carl Gustaf Ulfsparré, ägde Johannislund i Östergötland. Gården såldes på 1760-talet av hans sonhustru Beata Margareta, född Ugglå, till kammarherren Axel Vilhelm Gyllenkrook, som då även övertog en del gamla böcker, bland dem Märta Berendes' bönbok. Denna ärvdes sedan av Axel Vilhelm Gyllenkrooks dotter Katharina, gift med greve Per Kalling. Deras dotter Eva, gift med kammarherren Bror Jacob Ramsay, fick boken, och därefter deras dotter, grevinnan Eva Posse. Det är genom hennes dotter, fröken Eleonore Posse, som tillfälle givits mig att taga del av den gamla märkliga bokens innehåll.

Märta Berendes föddes på sin modernegård Hedensö i Södermanland 1639. Vid tretton års ålder förlorade

hon sin far, ståthållaren Johan Berendes. Sedan kom hon som hovfröken till drottning Kristinas hov, men var mest hemma hos sin sjuka mor, fru Ingeborg Kurck. Hon trivdes ej med hovlivet, men vågade i längden ej neka drottningen sin tjänst. Kort därefter dog modern, och nu kom Märta Berendes i sin mosters, fru Brita Kurcks hus. Där förblev hon tills "gudh försörgde (henne) med ett christiligt ägtenskap, hvilket skede anno 1656".

Då gifte hon sig med assessorn Johan Sparre och njöt under tre år "ett ljufligt ägtenskap med en from och dygdig make". Efter mannens långvariga sjukdom och död vistades hon som änka med sina två små barn hos svärmodern, fru Ebba Oxenstierna, där hon rönte mycken godhet och behandlades som eget barn. Hennes vemodiga sinnesstämning under dessa år avläses lätt i bönboken.

Men även denna sorg bleknade med tiden. 1662 stod hennes andra bröllop, nu med landshövdingen Gustaf Posse. Han skänkte henne lycka igen, och hon säger sig ha orsak att glömma bort all genomgången sorg och olycka. Men svårigheterna började snart åter visa sig. Gustaf Posse sjuknade i tyfus och därefter frossa, varpå följde ett svårt njurstenslidande. För att söka bot reste Märta Berendes till Ems med honom. De åkte landsvägen igenom Danmark och Tyskland. På hemvägen toro de utför Rhen, förbi Osnabrück och Mün-

ster, över Hamburg och Danmark till sitt hem i Jönköping.

Men svårare blev det för Märta Berendes 1675, då hennes man sjuknade i kopporna. Han överlevde sjukdomen, men samtidigt fingo alla barnen den och även hon själv, som då låg i barnsäng. Då hade de förlorat fyra små barn, men den svåraste sorgen var då deras fjortonåriga dotter Ingeborg dog 1676, den första april. Och tolv dagar därefter dog hennes far hastigt av slaganfall. I rörande ordalag skriver Märta Berendes om sin sorgliga belägenhet, men har en stark förtröstan till Gud, att han skall sörja för henne och de faderlösa barnen.

En stor förmögenhet hade hon ärvt efter sin far, och nu delade hon sin tid mellan skötseln av sina gårdar och hovmästarinnetjänsten hos änkedrottning Hedvig Eleonora, vilken hon tillträdde 1687.* Men ännu återstod henne svåra år att genomleva.

På pärmen i bönboken står antecknat: "Anno 1688, den 28 febr. reste båda mina kära och endesta söner Axel Sparre och Carl Gustaf Posse". De foro för att söka krigstjänst utomlands. Men året därpå skriver Märta Berendes att Gud behagat skicka henne den sorgen att hädankalla hennes båda söner i en hetsig feber. "Gud tröste mig, arma mor".

En enda glädjefest finnes antecknad, nämligen det bröllop hon gjorde middagsmiddagen 1696 på Hofsta i Söder-

manland för sin dotter i första giftet Ebba Margareta. Men den lyckan blev ej långvarig, ty två år efteråt dog den unga frun i barnsäng.

Från de senare åren av fru Märta Berendes' liv finnes inga anteckningar. Men det sorgens vemod, som redan från ungdomen kastat sin skugga över fru Märta's väg, förföljde henne hela livet. Av sina elva barn överlevdes hon endast av två döttrar, och av andra närmare släktingar hade hon blott kvar en syster och en dotterson.

De yttre konturerna av Märta Berendes' liv förklara till stor del bönbokens sorgbundna innehåll. Det är en ung, känslig kvinnas gränslösa övergivenhet, som talar i "En bön som en Bedröffat menniskia klagar sin olycka för gudh, beder om et gått tålamodt" och "Tröste Böner i bedröfvelse och hiertans ångest till att läsa". Sådant är det mesta av bönbokens innehåll. Allt vittnar om den tjuguariga änkans vemodsfyllda livs-åskådning. Men i dessa böner spåras också en orubblig övertygelse om trons makt att avlyfta de tyngsta bördor. Här finnes heller ingen tvekan om möjligheten att kunna bära korset, även om det skulle kännas aldrig så tungt. Tidvis föresvävar henne dock en salig hädanfärd såsom en stor lycka, "emedan her i detta förgengeliga liffwett innte är bätter att förwänta, utan lenge her leffwa åhr lenge att synda och i olyckan sväffva."

Anteckningarna börja 1659 vid den förste mannens död, men först senare undertecknar hon bönerna med sina initialer M. B., ensamma eller i förening med sin andra mans initialer. De sig-

* Karl XII har ofta i sina brev till systern, hertiginnan Hedvig Sofia, bett henne framföra hälsningar till fru hovmästarinnan, som han kallar "gambla moster Märta".

nerade bönerna ha ett mera personligt uttryckssätt och måste utan tvivel betraktas som original, men huru många av de osignerade som äro skrivna av henne själv är så gott som omöjligt att konstatera. Att samtidiga andaktsböcker tjänat till mönster kan ej betvivlas — några böner äro ordagranna avskrifter ur Arndts Paradislustgård — och förringar ej värdet av det personligt upplevda i den unga, sorgsna kvinnans böner. Här, liksom i de många till svenska översatta samtida tyska andaktsböckerna, förekomma citat ur de gamla kyrkofäderna, ur Augustinus, Bernhardus, Ambrosius, Origenes. Trosbekännelsen återgives så gott som i sitt nuvarande skick, men även i form av en lång bön. "Fader vår" återfinnes, liksom i den tidens flesta andaktsböcker, med långa utsmyckningar och omskrivningar.

Ju längre man kommer i bönboken, ju svagare bli spåren av den stora sorgen, och religionen blir ej bara en tröstekälla utan ett livsbehov. "En innerligh bön till Gudh att han wille leda och regera en i alt sitt företagande" är ett rörande överlämnande av den egna viljan i Guds händer, väl värdig den kvietistiska riktningen, sådan den visade sig i madame Guyons skrifter. Denna bön jämte flera andra, såsom "En betraktelse och bön om nådh och anda att bedia" och "En bön till gudh ten hilige ande", varsla om en tid av mera ursprunglighet i det religiösa livet.

Med den knappa kännedom vi ha om Märta Berendes och hennes omgivning, är det så gott som omöjligt att få någon klarhet i om hon kommit i berö-

ring med föregångarna till den tyska pietismen. Tydligt är att hon rönt inflytande av mystikerna, närmast av Arndts undervisning i stilla gudaktighet och gärna ville rädda sin själ undan den onda världen. Hon visar i sina böner mystikens genomgående intresse för det inre livet, men ej dess Jesuskult och brudkärlek.

I alla händelser bära bönerna och betraktelserna vittne om att Märta Berendes haft ett inre behov av en varmare form för religionsutövning än den steldogmatiska, som då var utbredd inom den lutherska kyrkan. Hennes förkärlek för psaltaren talar också om längtan efter en naturligare ton i själva bönen, i detta fall skiljande sig från tidens vanliga andaktsutövare.

Senare delen av bönboken upptages av utläggningar över bibelställen, såsom kapitel ur Mose böcker och Apostlabreven, i uppställning och innehåll starkt påverkade av Arndts "Sanna kristendom." I samlingen förekomma även några böner med direkt angiven källa. Bland dem är "En Böön som Sancte Britta haffuer skrewet för sin son herr börie Ulffson, lagman öfver Närrike, den han dageligen läsa skole". Den slutar med följande ord: "Förläna migh o herre gudh så långh liffsfrisst, att iagh kunde få tin sons hellige lekamen till min sista matt och hans hellige blod till min sista drick, o herre gudh, besker helsa och helbregda, godh lycka och anslag, och förse migh medh alt gått; om din gudhomelige willie så ähr i detta så besker migh nådeligen för Christi Jesu skull, Ammen."

Ur sin svärmors, fru Ebba Oxen-

Notiser från bokvärlden.

Helena Pegel av Carl-August Bolander. Albert Bonniers förlag.

Carl-August Bolander har djärva fantasier. Inte nog med att Helena Pegel är professor i bondetågets år i Sverige, Nobelpriset dimper också ned på denna vetenskapligt framstående svenska som blev med. kand. vid 22 års ålder, licentiat vid 25, docent vid 30. En karriär som heter duga i ett land som ännu inte funnit det nödigt att möjliggöra en kvinnas rätt att söka professur.

Det är inte lätt att ur denna bok som närmast torde kunna karakteriseras som en pamflett av grövsta smädande slag gentemot svenska naturvetenskapsmän läsa ut om förf. själv hyser någon medkänsla med den kvinnokarikatur Helena Pegel är. Om det är tragiken i en förmodad oförenlig sammanställning av "manlig" vetenskaplig läggning och begåvning med "kvinnlig" natur som lockat honom som problem och som han med psykologens intresse söker genomtränga, eller om han för sin del är färdig med frågan och som ett avskräckande och varnande exempel framställer denna lärda Helena Pegel med sin osunda erotiklängtan? I vilket fall som helst har han lyckats illa, en mera omöjligt hopspekulerad figur än denna kvinnliga professor och Nobelpristagare kan inte tänkas. Vilka strider än den ytterligt osköna, i alla ytterre avseenden vanlottade Helena Pegel kan haft att utkämpa inom sig själv under den långa tid då hennes ungdom dog i studerkammarens och laboratoriesalarnas instängda luft, dit professor Helena Pegel kommit, hade hon aldrig kommit om det varit förenligt med hennes natur att deklamera för sig själv om att "panterkamp var kärleken", "lida, förblöda, trampas i stoftet var kärleken" och att — exempelvis — i obetvinglig älskogs sjukhet ge sig av på

"Den röda panterns karneval" i "Sköna Helenas" kostym och mask, för att där möjligen få se och tala vid den underbara docent Birger Hiärne som hon råkat några gånger men som tagit alla hennes sinnen fångna — utan något som helst åtgörande från hans sida.

Pravaz-sprutan som slutet på Helena Pegels liv är visserligen möjlig, den eller liknande ting ha satt punkt för mångt liv, vars dunkla öde vi sett skymta. Som psykologiskt rimligt kan man inte acceptera Carl-August Bolanders försök att förklara den. — Liksom man absolut vägrar att umgås med personer, som ha för vana att kläda sina tankar i det underliga deklamatoriskt uppstyltade språk som förekommer i denna bok. Lyckligtvis påträffar man dem inte heller i levande livet!

F. K—N.

Insända böcker.

Tidens förlag: **Samtal och brev.** Av *Anna Lenah Elgström.*

Svenska Andelsförlaget: **Skandal** av *Lucie Lagerbielke (Vitus).*

P. A. Norstedt & Söner: **De nervösa.** Ett kunskapsfragment ur livet. Av *Eugen Loewenstein.* Med förord av Halvar Lundvall. Övers. av O. A. Ewerlöf. — **Brodärmönster** komponerade av *Ingrid Günther.* Häft. 1—4.

Wahlström & Widstrand: **Filosofiska essayer** av *Alf Ahlberg.*

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.

Redaktör: *Ellen Kleman*.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 4: 50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å *närmaste postanstalt* eller i *bokhandel*. Pris för postupplaga: $\frac{1}{4}$ år kr. 6:—; $\frac{1}{2}$ år kr. 3: 25; $\frac{1}{4}$ år kr. 1: 75. Lösnummer 45 öre. Redaktion och expedition: **48 Klarabergsgatan 11, Stockholm**. Redaktionstid: *måndagar, onsdagar och fredagar kl. 1—3*. Allm. T. 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag*. Allm. T. 48 16, Riks 27 62.

A.-B. Nordiska Kompaniet.

Textilavdelningen Thyra Grafström, Stockholm.

Permanent utställning av färdiga och påbörjade arbeten samt material. Råd vid inredning av våningar m. m.

Undervisning

i Italiensk spets- och annan konstsöm.

Ständigt på lager därtill hörande material.

Svensk, Fransk och Bömisk Spetstråd. Rikhaltigt urval av Spetsmönster.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hovleverantör

Riks 4 29 FREDSGATAN 3 :: STOCKHOLM A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största och bäst renommerade *specialaffär* i

Siden- och Ylle-Klärningsstyger

Prover till landsorten sändas *gratis* och *franco*.

En populärvetenskaplig tidskrift av högsta rang!

VETENSKAPEN och LIVET

"En utmärkt tidskrift". (N. D. A.)

"En trevlig populärvetenskaplig tidskrift." (D. N.)

Årg. 1917: 6 häft å 1:50, kpt inb. 12:50.

"En bra populärvetenskaplig tidskrift." (G. M. P.)

"Ett innehållsrikt vetenskapligt magasin." (A. B.)

HUGO GEBERS FÖRLAG

ANNA BENGTSONS KAPPAFFÄR

Kullagatan 2!

HÄLSINGBORG
REKOMMENDERAS

Riks tel. 1245 @ 3245

Kostym- och Kapptyger. • Stort urval. • Beställningar emottagas.

INNEHÅLL

ru Lag eller polisförordningar. Av *Anna Höjer*.

Yrkesskolöverstyrelsen och den kvinnliga yrkesutbildningen.

Av *Axianne Thorstenson*.

Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte.

Märta Berendes och hennes bönbok. Av *Louise Stenbock*

i. Mörner.

Notiser från bokvärlden.

För kapitalister, särskilt fruntimmer, har det länge varit ett önskemål att kunna överlämna värden av sina värdepapper och skötsel av sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet av det anförtrodda uppdraget, ävensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatavdelning

(Kungsträdgårdsgatan 8. Expeditionstid $\frac{1}{2}$ 10—4)

som under garanti av **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning av enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatavdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatavdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenter influtna medel. Vidare efterser Notariatavdelningen utlottningar av obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blivit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** av det ledigblivna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatavdelningen, underrättar Notariatavdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till avdelningen inbetalas, varefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatavdelningen att inteckningarna bliva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos avdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år per 1,000 kr. av depositionens värde, dock ej under 2 kr.